

UTREDNING ETAPP 2 VID

SANDBYHOV

Fornlämning Östra Eneby 93:1, fastigheten Haga 1:1 och Sandbyhov 30,
Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län.

Arkeologisk utredning etapp 2

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3092

JOSEFINE LÅÅS

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

Framsida. Bilden visar del av undersökningområdet innan påbörjad utredning. Foto taget från söder.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2017

 Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens. Licens texten finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv> eller genom att skriva till Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

UTREDNING ETAPP 2 VID

SANDBYHOV

Fornlämning Östra Eneby 93:1, fastigheten Haga 1:1 och Sandbyhov 30,
Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län.

JOSEFINE LÅÅS

Arkeologisk utredning etapp 2

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3092

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 i anslutning till RAÄ Östra Eneby 93:1 inom fastigheten Haga 1:1 och Sandbyhov 30 i Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Östra Eneby 93:1 är en uppgift om en bytomt/gårdstomt, Sandby.

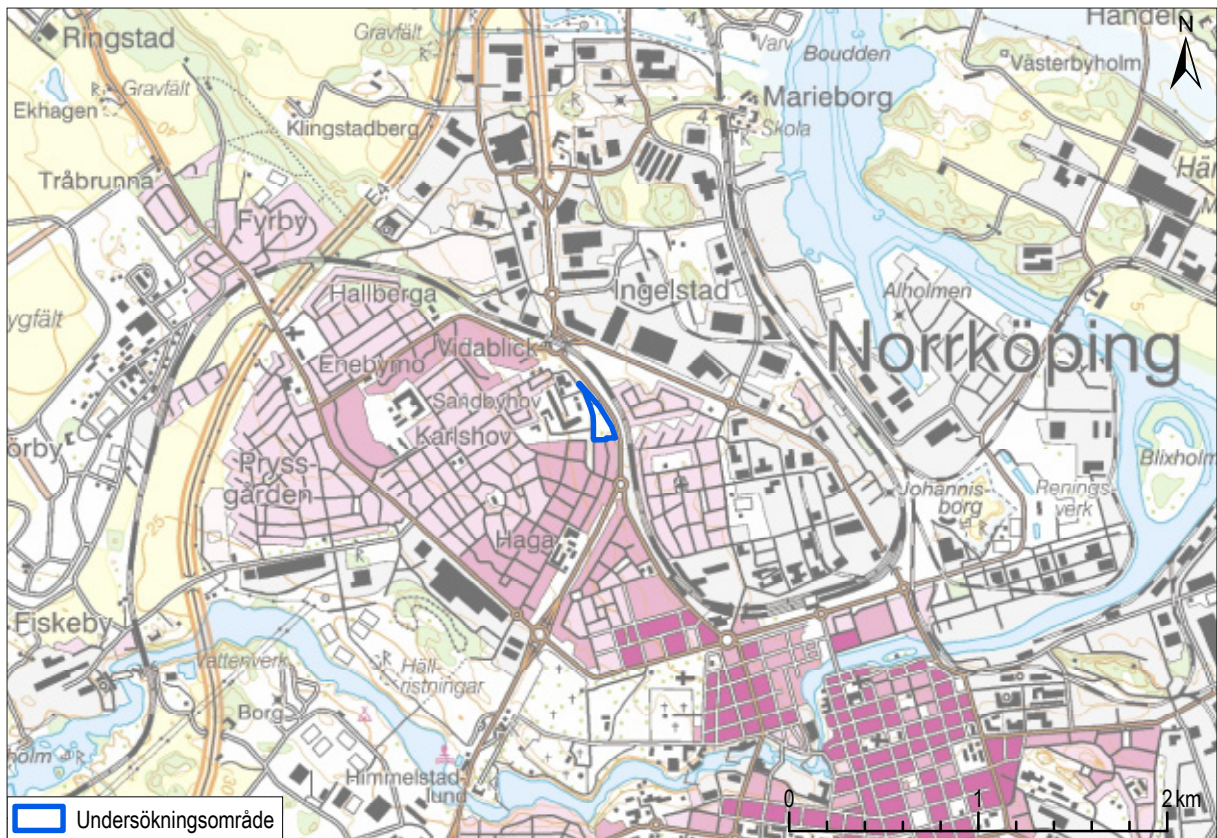
I samband med att Arkeologikonsult under 2016 genomförde en utredning etapp 1 i form av fältinventering samt kart- och arkivstudier framkom dock inga indikationer att bytomten varit belägen inom det för utredningen aktuella området. Några tor-

plägen noterades dock, och platsen pekades även ut som möjligt boplatsläge under stenålder.

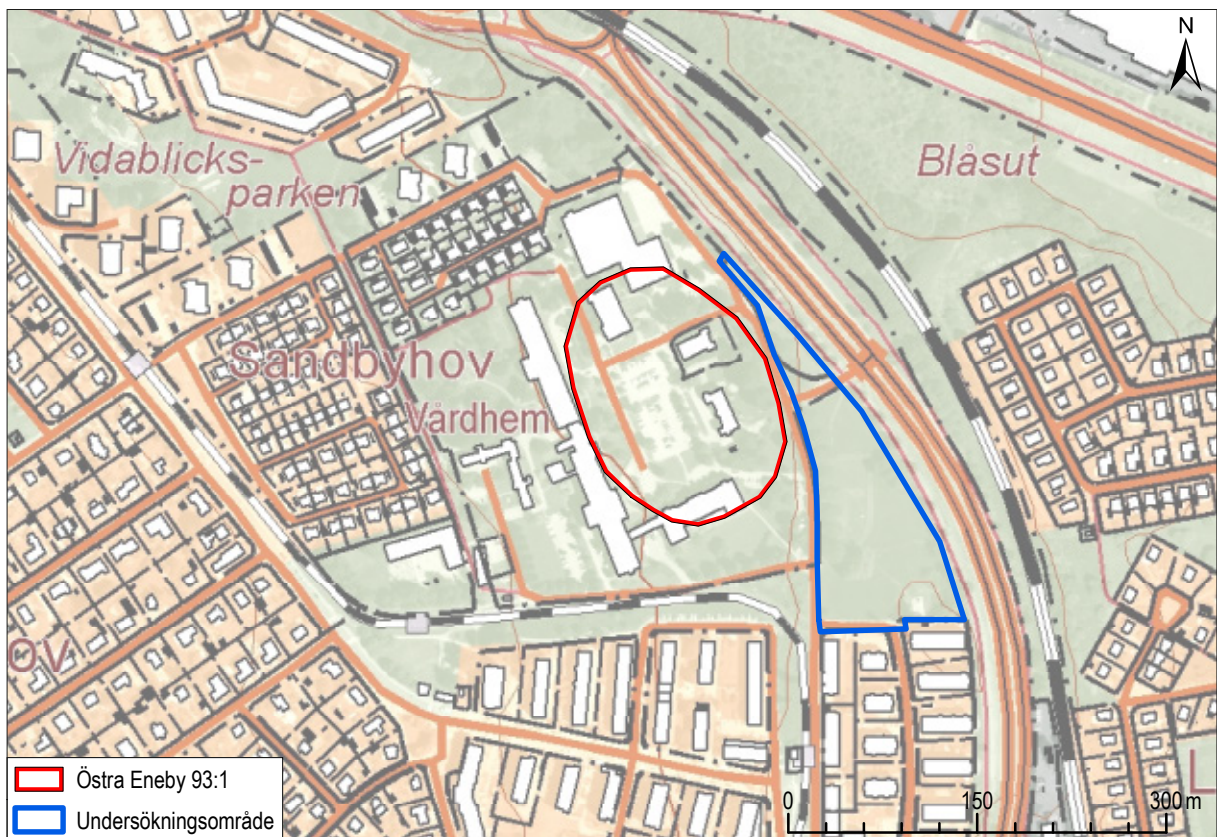
Sammanlagt grävdes 32 schakt. Matjorden var mycket omrörd och innehöll ett fåtal fynd av varierande karaktär och datering; framförallt keramik- och porslinskärvor med ett brett dateringsspann mellan 1600–1900-tal, med betoning på ca 1850-1900-tal. Inga indikationer på att platsen utgjort stenåldersboplats påträffades, och inget annat av antikvariskt intresse framkom.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	7
METOD OCH GENOMFÖRANDE	7
BAKGRUND	7
RESULTAT	9
REFERENSER.....	11
Äldre kartmaterial:.....	11
Litteratur	11
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	11
BILAGOR	13
Bilaga 1. Schakttabell	13

Figur 1. Utredningsområdet markerat på Terrängkartan. Skala 1:20000.

Figur 2. Utredningsområdet och Östra Eneby 93:1 markerat på Fastighetskartan. Skala 1:6000.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 intill RAÄ Östra Eneby 93:1 inom del av fastigheten Haga 1:1 och Sandbyhov 30, Norrköpings kommun, Östra Eneby socken, Östergötlands län (Lst dnr 431-3789-17; figur 1). Anledningen till utredningen var att Norrköpings kommun arbetar med detaljplaneläggning för idrottsändamål inom ett område med rubricerade fastigheter.

Undersökningsområdet omfattade totalt ca 17 360 m² och låg i anslutning till Östra Eneby 93:1, som enligt gällande beskrivning i Fornminnesregistret utgörs av uppgift om bytomten Sandby (figur 2).

Syftet med utredningen var att utröna huruvida fornlämningar skulle komma att beröras av den planerade exploateringen.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Fältarbetet utfördes av två arkeologer under tre dagar: 10–12 juli 2017. Schaktningen skedde skiktvis ned till orörd mark och utfördes med hjälp av hjulburen maskin. Delar av undersökningsområdet metalldetekterades. Ytor inom undersökningsområdet där schaktning inte var möjlig mättes in som störningar. Samtliga inmätningar gjordes med en GPS (Leica System GPS 1200) med en standardavvikelse på 0,02 meter i öppen terräng. Vid fotografering av

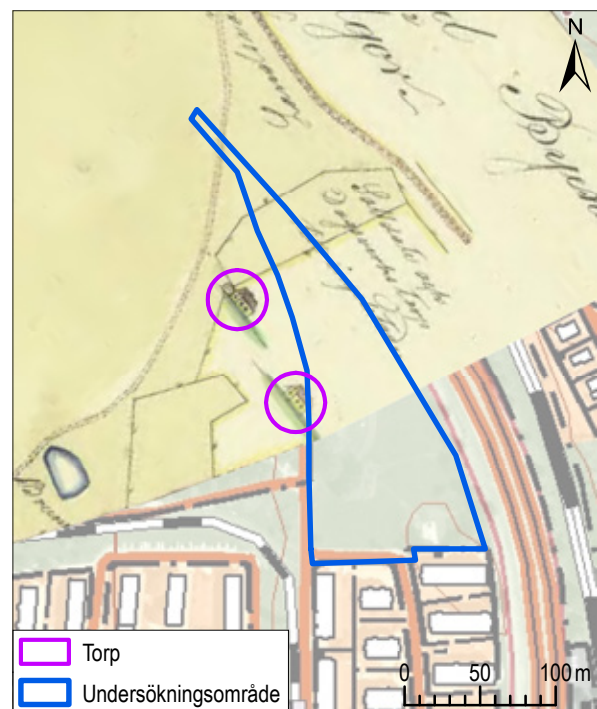
området och de berörda kontexterna användes en digitalkamera. Schakten fotograferades, mättes in och beskrevs skriftligen innan de slutligen lades igen. Utöver detta utfördes med hjälp av kartmaterial från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) en studie över hur strandlinjerna varit placerade under stenåldern, i syfte att undersöka möjliga boplatslägen inom utredningsområdet.

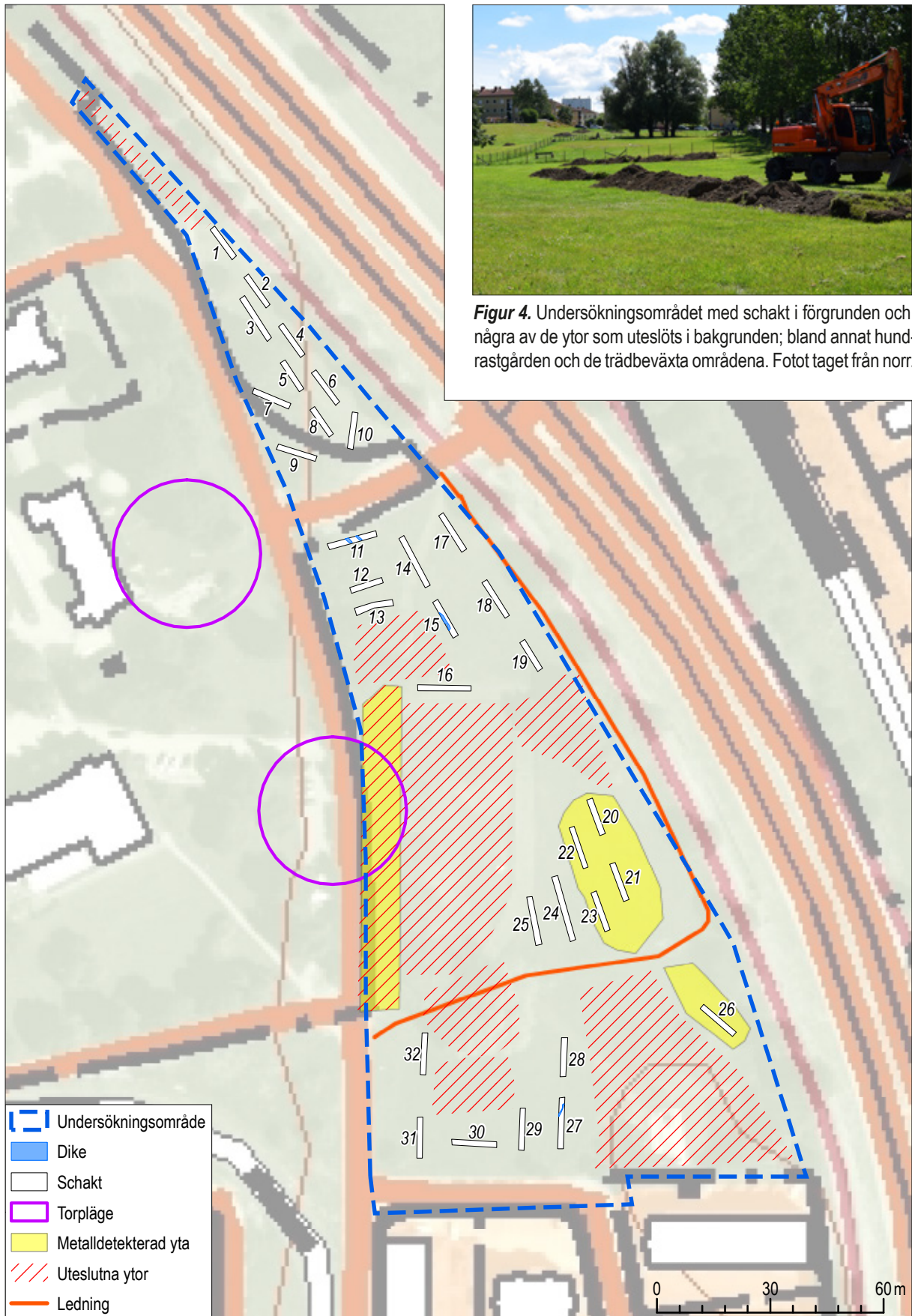
BAKGRUND

Äldsta skriftliga belägget för Sandby är från 1538 (Berger 2016). Läget för bytomten är dock osäkert och baserat på platsens topografiskt lämpliga läge.

När Arkeologikonsult år 2016 genomförde en utredning etapp 1 i form av fältinventering samt kart- och arkivstudier framkom att det saknades indikationer på att Sandby har varit belägen på det för utredningen aktuella området. På en avmätning från 1735 finns ett soldattorp och ett dagsverkestorp tillhörande Ingelsta (figur 3). En rektifierad version av 1735 års karta visade att lämningar från ett dagsverkestorp skulle kunna förekomma inom det aktuella undersökningsområdet. Området bedömdes även kunna utgöra ett lämpligt boplatsläge under stenålder.

Figur 3. Utredningsområdet markerat på karta över Eneby Mo från 1735 och Fastighetskartan. Skala 1: 5 000.

RESULTAT

Utredningens totala yta uppgick till ca 17 360 m², av vilka en sammanlagd yta på ca 6 495 m² (ca 37 % av den totala ytan) utslöts på grund av störningar. Av de återstående ca 10 865 m² grävdes schakt med en sammanlagd area av ca 550 m², dvs. ca 5 % av den tillgängliga ytan.

De störningar som mättes in utgjordes bland annat av en inhägnad rastplats för hundar (figur 4), områden med träd, berg i dagen, ledningar, samt en större yta i områdets sydvästra del, där en kulvert grävts ned. Totalt grävdes 32 schakt av varierande storlek, spridda över ytan. Schaktens längd varierade mellan 8,9–17,8 meter, främst omkring 10–12 meter, och bredden var omkring en skopbredd, ca 1,5–1,7 meter. Schaktdjupet varierade mellan 0,15 och 0,45 meter. Generellt sett täcktes schakten överst av ca 0,05 meter tjock grästorv, åtföljt av fet lerblandad siltig matjord som var ca 0,1–0,35 meter djup. Matjorden innehöll i samtliga schakt mer eller mindre tegelkross och i ett fåtal schakt förekom även mindre kolstänk. Undergrunden skilde sig något över området, men utgjordes till största del av

lerblandad silt och sand, och var något sandigare i norra delen samt större förekomst av morän och bergundergrund i sydöstra delen. I schakt 11, 14, 15 och 27 förekom även diken, vilka dock bedömdes vara recenta (figur 5).

De fynd som påträffades vid utredningen framkom i den omrörda matjorden och var av blandad karaktär och datering, med betoning på 1700–1800-tal. Främst förekommande var skärvor av porslin, men även ett fåtal skärvor av yngre rödgods. Grovt sett kan fynden dateras 1600–1900-tal. De skärvor med yngst datering utgjordes bland annat av fot från en trebensgryta i yngre rödgods, som kan dateras till 1600-1700-tal. Utöver detta påträffades främst skärvor av stengods och flintgods, men även enstaka skärvor av benporcelain och fajans. Bland annat påträffades enstaka skärvor av Höganäskrus, Selterkrus, Westerwaldkeramik och kinesiskt porslin. Dessutom förekom även glasskärvor, ett fåtal kritpipsskaft och fragment av ett kritpipshuvud (figur 6). Glaset utgjordes av både planglas och glas från diverse kärl; främst grönt och brunt buteljglas.

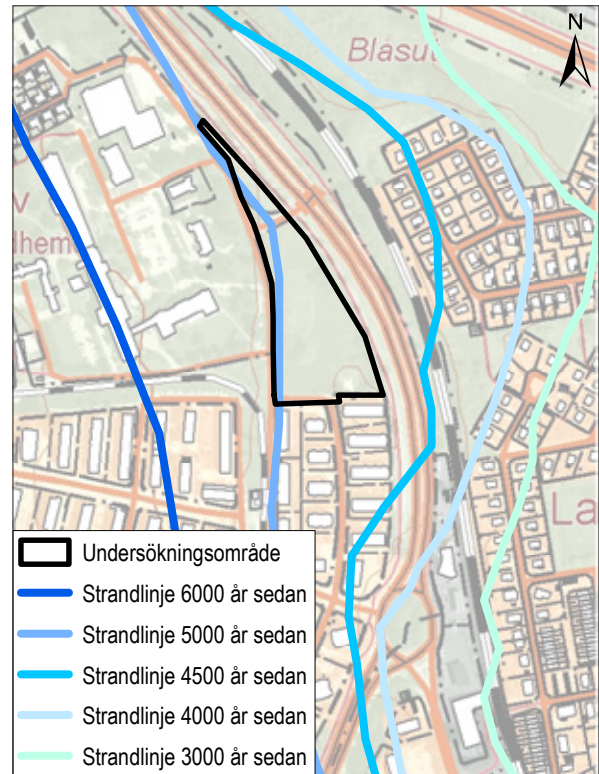

Figur 6. Några av de fynd som påträffades i den omrörda matjorden. Bland annat påträffades skärvor av Westerwaldkeramik, kinesiskt porslin och yngre rödgods. Utöver detta förekom även glasskärvor, ett fåtal kritpipsskaft och fragment av ett kritpipshuvud.

Den del av området som enligt de historiska kartorna skulle kunna generera lämningar från dagsverkestorpet låg dessvärre inom undersökningsområdet västra del, vilken till stor del utgick då det delvis utgjorde en hundrastplats och dels inte var åtkomligt med maskin, på grund av de stora träd som växer utmed Sandbyhovsgatan. Ytan blev istället undersökt genom metalledetektering, vilket resulterade i fynd av enstaka spikar; främst påträffades dock recent material.

En del av syftet med utredningen var att utröna huruvida platsen kan ha utgjort boplats eller aktivitetsplats under stenåldern. Vid utredningen påträffades dock inga fynd som indikerade detta. En studie av strandlinjerna visar att platsen under mellan- och senneolitikum (5000 år sedan) ännu var täckt av vatten. Det är således först under mellan- och senneolitikum (4500 år sedan) och in i senneolitikum (4000 år sedan) som platsen möjligen har kunnat utgöra stenåldersboplats, eller på annat sätt nyttjats till andra aktiviteter (figur 7). Platsen utgör dock inget klassiskt stenåldersboplatsläge, då den är placerad i relativt flackt landskap och i nordostligt läge. Detta i jämförelse med andra stenåldersboplatser i området, såsom exempelvis vid Getå (RAÄ Krokek 122) och Fagervik (RAÄ Krokek 23), som båda ligger vid vikar i skyddade söderlägen (FMIS).

Sammanfattningsvis påträffades inget av antikvariskt intresse förutom de fynd som framkom i den omrörda matjorden men som inte kan kopplas till några anläggningar eller strukturer inom utredningsytan. Det fanns inga indikationer på att platsen utgjort en del av bytomt/gårdstomt eller någon boplats under mellan- och senneolitikum. Länsstyrelsen beslutar om den fortsatta antikvariska processen.

Figur 7. Kartan visar hur strandlinjen har förändrats från 6000 år sedan och fram till hur den såg ut för 3000 år sedan. Strandlinjerna är baserade på kartmaterial från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:8000.

REFERENSER

Äldre kartmaterial:

LMS akt D155-1:1, Östergötlands län, Östra Eneby
sn, Enebymoén, avmätning 1735.

Litteratur

BERGER, Å. 2016. *Sandbyhov. Arkeologisk utredning
etapp 1*. Rapporter från Arkeologikonsult 2016:3017.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-3789-17
Beslutsdatum:	2017-05-17
Arkeologikonsults projektnr:	3092
Beställare:	Norrköpings kommun
Typ av undersökning:	Utredning etapp 2
Utförande fältarbete:	10–12 juli 2017
Län:	Östergötland
Kommun:	Norrköping
Socken:	Östra Eneby
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Berörda fornlämningar:	Östra Eneby 93:1
Sammanlagd tid i fält:	
Arkeologer:	48 timmar
Grävmaskin:	32 timmar
Personal:	Stefan Gustafsson & Josefine Låås
Layout:	Samuel Björklund
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schakt	Storlek	Djup	Beskrivning	Fynd
1	9,77 x 1,5	0,15-0,22	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	porslin, glas
2	9,9 x 1,5	0,35	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
3	13,4 x 1,6	0,25-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	kritpipsskaft
4	10,1 x 1,55	0,25-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
5	9,1 x 1,65	0,2-0,25	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
6	10,6 x 1,5	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	porslin
7	10,7 x 1,58	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
8	8,9 x 1,53	0,2-0,35	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	glas
9	10,9 x 1,55	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
10	9,8 x 1,65	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
11	10,4 x 1,55	0,45-0,6	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	glas, kritpipshuvud och -skaft, porslin, keramik
12	8,9 x 1,58	0,5-0,6	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	keramik, porslin
13	10,1 x 1,7	0,4-0,45	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
14	14,9 x 1,7	0,25-0,5	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross , djurben 3) Sandig undergrund	porslin, kritpipsskaft, djurben
15	10,9 x 1,5	0,35-0,4	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
16	14,3 x 1,5	0,3-0,4	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	
17	11,5 x 1,7	0,15-0,3	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Sandig undergrund	keramik
18	11,3 x 1,55	0,2-0,25	1) Torv 2) Matjord med silt, småsten, tegelkross 3) Lerblandad, sandig undergrund	glas
19	9,1 x 1,65	0,4-0,45	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	kritpipsskaft, keramik, porslin
20	10 x 1,6	0,21-0,29	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, sandig undergrund	porslin
21	10,5 x 1,6	0,23-0,35	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	porslin
22	11,4 x 1,5	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	porslin, glas
23	10,8 x 1,6	0,25-0,4	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	porslin, keramik, glas
24	17,8 x 1,6	0,25-0,35	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	porslin, keramik, glas
25	12,8 x 1,6	0,2-0,3	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross, förekomst av djurben 3) Sandig morän i norr samt lerblandad siltig undergrund i söder	porslin, keramik, glas
26	11,4 x 1,5	0,15-0,25	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Sandig morän och berg undergrund	porslin, keramik, kritpipsskaft, glas
27	13,7 x 1,5	0,2-0,45	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Sandig morän utgör undergrund	keramik
28	10,2 x 1,6	0,3-0,4	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross samt stycken av tegelsten i söder 3) Lerblandad, sandig undergrund, morän i norra delen	keramik, porslin, kakel, glas
29	11,1 x 1,5	0,25-0,35	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerig undergrund med inslag av morän	
30	11,9 x 1,5	0,2-0,35	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Sandig morän med inslag av lera utgör undergrund	
31	10,9 x 1,6	0,25-0,3	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Morän med en del större stenar utgör undergrund	
32	11,2 x 1,6	0,2-0,35	1) Torv 2) Matjord med lerblandad, fet silt; småsten, tegelkross 3) Lerblandad, siltig undergrund	

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3092